

La Fontcalda: Visions Infantils

Mn. Joan B. Manyà

El primer diumenge de maig de 1952, es va celebrar la tradicional romeria a la Fontcalda com tots els anys, però aquesta vegada hi va haver-hi un esdeveniment molt especial. El nostre estimat canonge Mn. Manyà va escriure una petita obra de teatre –per a infants– que recollia els fets de l'aparició de la Mare de Déu al pastoret de Prat de Comte, i de les cançons i jocs de la quitxalla d'aquella època.

La funció es va fer davant els xorros i va tenir molt d'èxit, de tal manera que per la tarda es va tornar a representar davant l'església de la Fontcalda, i més endavant al cinema Coliseum a petició dels que no van poder-la veure bé, o no van assistir a la Fontcalda.

Durant molts anys, d'aquesta obra sen'havia perdut el rastre, però sortosament calia esperar el miracle de la Mare de Déu per sortir-ne d'un racó de calaix aquesta còpia escrita a màquina, que els mestres na Montserrat Manyà, donya Paquita i en Joan Serra, van fer interpretar als nens de les Escoles de Gandesa.

QUADRE PRIMER

(Una colla de noies amb les mans agafades com en sardana, giravolten i canten)

**Tres pedretes hi ha al carrer
Jo le sé contà molt bé
Un pintó i una pintora
Que pintaven Sant Joan
De la flor del lliri lliri
De la flor del lliri blau
Les xiquetes de costura
Ni fan un coixinet blau**

**Coixinet si tu sabies
Les penes que em fas passar
Li diries a la mestra
que em deixés anà a jugar**

**Mare quin trico traco
Mare quin xic tan guapo
Mare que em vull casà
Amb el xic del capità**

CARMETA (entra corrent i amb alegria)
Xiques, mireu quines cenquilles mes boniques
Me les ha portat mon germà de la Fontcalda.
Juguem-hi?

TOTES Juguem-hi, sí, sí.

CARMETA Però al de pagar penyora: la penyora del tim-tam.
Primera.

ANTONIA Segona.

MATILDE Tercera.

(comença la Carmeta): aubat, torrat: sargentot i soldat. Pica pecho, picabarba, los colores de mi cara nazarito de mi alma –la palma–. Bé (aplaudiments generals) (l'Antonia, com la Carmeta. La Matilde després); però s'equivoca al pica pecho, i diuen.

TOTES Penyora, penyora! Al tim-tam (al dir l'anterior s'aixequen)

**Tim tam, de la guerra de l'aram
Punxoneta estisoreta
Ull de bou, tauladeta**

CARMETA Quin dit mira al cel? (aixecant el dit petit sobre l'esquena de la pacient. Al propi temps s'aixequen totes)

MATILDE Lo gros

TOTES Lo petit haguesses dit, d'estes penes hauries eixit
Tim-tam, de la guerra de l'aram

Pinxoneta estisoreta
Ull de bou, teuladeta

CARMETA Quin dit mira al cel? (aixecant el gros)

MATILDE Lo gros

TOTES Alça tarrós! Alça tarrós!
(giravolten en les mans agafades com en sardana i canten)

Filant, filant
Me'n vaig al camp
A veure els polls
Si tenen fam

Sota la mota -la carrascota
La van trobar- cullint tomates al toma-
tar
Argadells vells!
Uf - al corral

Filant, filant - me'n vaig al camp
A veure els polls, si tenen fam

Vols dur la lluna en un cove!
(Una noieta eixerida i guapeta)
ets mes tonta que un cabàs
(es fica al mig i les altres)
Ves a enganyar ta germana
(giravolten a poc a poc i li canten)
Que a mi no m'enganyaràs

Sóc petita i estordida;
(La noia del mig conteste)
Qué faré quan seré gran?
(cantant, però amb gràcia)
Em seguiran tots els joves
Com els moixonets al ram

Filant, filant - me'n vaig al camp
A veure els polls si tenen fam

Sota la mota - la carrascota
La van trobar - cullint tomates al toma-
tar
Argadells vells!
Uf- al corral

(una colla de nois brandant campanetes tradicionals irruixent a l'escena cridant. A la Fontcalda, a la Fontcalda, demà a la Fontcal-

dal: Topa en un altre grup que ve en direcció contrària, i diu un del segon grup, dirigint-se al cap de l'altre)

- A) Juguem a gatus ara que hi som tots!
B) (Respon al cap de l'altre grup)
Ara no es hora de gatus, ni de xipa, ni de patacons, ni de barallugues. Es hora de cridar Tots... A la Fontcalda.
- A) I això? Tu que ets tan jugador de gatus!
B) Però no saps que demà es dijous llarder i enguany hem d'anar tots els nois i totes les noies de les escoles del poble amb els senyors mestres d'Excursió a la Fontcalda? Hi trobarem el pastoret de Prat de Comte.
- A) Quin? Aquell que diu que se li va apareixer, fa uns dies la Mare de Déu?
B) Ell mateix. I Mn Bernat que també vindrà a la Fontcalda, li farà cantar allò de la vinguda de la Mare de Déu.
- A) I jugarem i saltarem pels estrets, per la font, i per les roques!
B) Sí, sí.

TOTS A la Fontcalda, a la Fontcalda.

Tots em d'anar-hi
També el vell del potacari
S'ha gitat a la pallissa
N'ha perdut lo mocador
Lo gatet se l'ha trobat
Amagat dins d'un forat
Misericòrdia amb pa torrat.

A la Fontcalda, a la Fontcalda.

Au, au! Que demà hem de matinar
Anirem a la Fontcalda
A veure la gran senyora
Que nes reina i es pastora,
La que ha vist el pastoret
Santa Maria del Roser

A la Fontcalda, a la Fontcalda!

UN NOI Ara tots cap a casa i demà que no en falti cap.
(es retiren nois i noies cantant)

Corbera la foradada
Gandesa la flor del mon.
Les costes de la Fontcalda
Per a mi ben...

QUADRE SEGON

(Situats a la Fontcalda)

MESTRE Ja m'ho pensava. Sempre has d'ésser tu, Jornet, el que fas parlar més. Ja us vaig dir que no volia que ningú no es separés de la colla per anar-se'n estrets endins o cingles amunt. No ens han avisat altra cosa els vostres pares. Podrieu rellisar i trenca-us les cames, o fer cap a la gola d'un toll, on moririeu ofegats.

JORNET Es que, miro sinyò mestre: Peret del Gin ne tè la culpa; Jo no hi volia anar, però ell m'hi ha portat per les relleixes dels estrets de baix, a caçar llangostos.

MN BERNAT(entrant en escena)
Mireu! Mireu! Ja baixa el pastoret per la costa de Prat de Comte. Veieu les cabres blanques?

TOTS Sí, sí.

MN BERNATLes porte a la font per abeurar-les. Sentiu les esquelles?

TOTS Sí, sí.

MN BERNATAnem a la font a esperar-lo.

PASTORET (arribant amb les cabres)
Bon dia mossen Bernat (li besa la mà)

MN BERNATMolt tard has fet avui, Joanet. Ja em pensava que no vindries.

PASTORET Es que m'hai entretingut pasturant pel camí. I a més l'amo ans de sortir m'ha manat algunes feines.

MN BERNATPerò tu no amolles mai, veritat? Tots els dies, pronte o tard, has de portar el ramat a la font.

PASTORET No fallo cap dia, i a voltes jo i les cabres pasem aquí hores i hores. Desde aquell dia... Vostè ja ho sap, mosseny.

MN BERNATSi, fill meu, que ho sé; tu m'ho has contat ingénuament. I voldria que estos nois de Gandesa, que també estimen molt a la Mare de Déu, ho sabessin, com jo, de la teva boca.

Representació a la Fontcalda el maig de 1952, pels nois i noies de les Escoles Graduades de Gandesa

PASTORET M'en dono vergonya, mn Bernat. Es pensaran a saber que... pobre de mi!

MN BERNAT És convenient que parlis per a glòria de la Mare de Déu: per a que tots li posem més estimació i per a que es compleixi el seu desig de tindre una capella ací, en aquesta vallada.

PASTORET Es que no sé per on he de començar.

MN BERNAT Conta-nos primer la vida que fas per aquestes roques.

PASTORET Miro: vaig menant les cabres. Com que a casa nostra som tan probes, el meu pare de petit em va posar a mosset, i l'amo en va encarregar les cabres. De bon matí les trec a pasturar, i elles em van seguint, i em creuen sempre que les crido. Jo me les vull molt, i elles també m'estimen força. Quan jo estic trist, elles semblen que vulguin plorar, i quan estic content i salto i canto, elles també salten i juguen amb mí, i canten a la seva manera...

MN BERNAT Fa molt temps que vas veure la Mare de Déu?

PASTORET Uns dos mesos o així. Havia portat les cabres ací als xorros de la font per abeurar-les com els altres dies. Però aquell tardet no sé que tenien les cabres. Miraven totes per damunt del riu cap neixos amagatalls i relleixos de roques: ni bevien, ni em seguien, ni m'escoltaven, per mes que les cridessa. Jo primer, com no veia res de nou, no podia entendre que els passava, pobres bèsties! Però vet-ací que les roques i l'aigua i l'aire comencen a tintar-se d'una llum rosada; més bonica! Jo sentia dins del cor com unes pessigolles, un goig que no es pot explicar. La llum anava creixent, i fent-se més clara. I vet-ací que una altra llum blavissa, encara més fina i més bonica, s'anava dibuixant en aquell repeu del cingle (assenyala amb el dit el lloc). I es convertia en la figura d'una senyora: més guapa i més dolça! Vestida d'or i seda, passejant-se entre les roques i el riu, damunt les aigües, sense mullar-se els peus.

Quadre final de l'obra al Cine Coliseum

TOTS Oh... oh!

PASTORET I em va cridar (entusiasmant-se) i em va passar les mans per la cara!, i em donà uns confits més bons! I em va dir que estava contenta de mi i m'estimava molt, perquè tots els dies li reso el rosari i li canto les cançons que em va ensenyar, quan vivia, ma mare, pobreta! Déu l'hagi perdonada.

MN BERNAT I no et va fer cap encarrec la senyora?

PASTORET Si, va deixar sobre este relleixó d'ací dalt una imatge seva, de pedra blanca. Diràs que parle, de tant graciosa i ben feta. Quan la miro... m'hi passaria hores i hores. Que bé hi estic a prop seu! La Senyora em va encarregar de dir als de Gandesa que volia que allí mateix en aquells roquissals, a la remor de la font, fessin una capella a la imatge trobada.

Per això li vaig haver de contar tot a vosté, Mn Bernat.

I la Senyora va prometre la salut del cos i de l'ànima a tots els que vinguessin ací a visitar-la i adorar-la.

MN BERNAT Diuen per Gandesa que te la volies amportar al poble; però ella no s'hi volgué quedar, s'en tornà cap al barranc solitari.

PASTORET No vaig ser jo. No hauria gosat! Va ésser l'amo. Quan li vaig contar l'aparició, l'endemà vingué amb mi en aquest lloc i s'emportà la imatge dins d'un sarró. No es pot dir el que suà i patí per estes costes amunt. Perquè la imatge es massissa i pesa molt. I tot en va, al dia següent la imatge se n'havia tornat al seu lloc. (pausa curta) (absort, exàtic, guaitant envers el lloc de l'aparició)

Oh!, mireu, mireu!

La Senyora que torna, radiant de llum i de bellesa! La veieu? Aginollem-nos, adorem-la... I em crida... Ja vinc, mare ja vinc. Com us estimo! Des del dia que us vaig veurer, les coses del món em fan fàstic. Jo vull vindre amb Vós... Em dieu que encara no es hora? I em deixeu tan sol altra vegada anyorant-vos entre les cabres, per estos cingles i roquissals? Jo faré sempre el que Vós em manareu; però voldria fugir d'este

mon pervers, i fins que en serà l'hora vindre al cel al costat vostre. Em retiraré a una d'estes coves com un anacoreta, a recordar les vostres caricies, a estimar-vos més cada dia i a predicar a tothom les bondats del vostre cor.

Oh reina, oh mare! Ja marxeu? Ja em torneu a deixar? Preneu-me, preneu-me. I si encara no pot ésser, preneu el meu cor i gardeu-lo sempre per a Vós, per al vostre Fill, per a Déu (cau desmaiàt per l'emoció. L'assisteix mn Bernat entre la sol·licitud ansiosa i carinyosa dels nois que l'envolten. Lentament es refà del desmai i entorn d'ell i amb ell al mig extasiat encara, canten tots)

Salve font sagrada
Vena d'aigua viva
Que raja calenta
De caldor divina
Etc. (Diluïda fins no sentir-se)

FI

Gentilesa de Joan Serra i Saún que va representar a Mn Bernat.